

Republika e Kosovës • Republika Kosovo • Republic of Kosovo
Institucioni i Avokatit të Popullit • Institucija Ombudsmena • Ombudsperson Institution

IZVEŠTAJ

NACIONALNOG MEHANIZMA ZA SPREČAVANJE TORTURE OMBUDSMANA

u vezi sa posetom Centru za tražioce azila

Za: G. Bejtush Gashi, Ministar
Ministarstvo unutrašnjih poslova

G. Valon Krasniqi, direktor
Departman za državljanstvo, azil i migracije
MUP

G. Fitim Zariqi, direktor
Centar za tražioce azila, Magure

U skladu sa članom 135. stav 3. Ustava Republike Kosovo, i člana 17. Zakona 05/L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture Ombudsmena posetio je Centar za tražioce azila,

Priština, dana 14. juna 2018. godine

Datumi posete i sastav monitoring grupe

1. U skladu sa članom 17 Zakona br. 05 / L-019 o Ombudsmanu, Nacionalni mehanizam za sprečavanje torture (u daljem tekstu: NMST) Ombudsmana 12. marta 2018.godine posetio je Centar za tražioce azila u selu Magura, Opština Lipjan (u daljem tekstu: „Centar“). Monitoring grupa je bila u sastavu od zamenice Ombudsmana, jednog pravnika i jednog lekara.

Centar za tražioce azila

2. Centar za tražioce azila u Maguri je inaugurisan 2012. godine, i funkcioniše u okviru Ministarstva unutrašnjih poslova (MUP). Uredbom (MUP) br. 02/2014 za funkcionisanje centra za tražioce azila (u daljem tekstu: Uredba), reguliše se pitanje funkcionisanja i upravljanja Centrom, uključujući proceduru prijema, registracije i kretanja tražilaca azila, unutar i van Centra.¹ Ova Uredba reguliše pitanje sanitarnih uslova, higijenu, ishranu, medicinsku pomoć, održavanje reda i discipline, kao i druga važna pitanja vezana za njeno funkcionisanje.²

Saradnja sa NMST tokom posete

3. Tokom posete osoblje Centra ponudilo je NMST punu saradnju, tako da je ekipa bez zakašnjenja imala pristup svim prostorima Centra. Ekipi su dostavljene sve informacije potrebne za obavljanje zadatka, kao i mogućnost da intervjuiše tražioce azila bez prisustva zvaničnika Centra.

Zlostavljanje

4. Tokom realizovane posete, NMST je evidentirao da je u ovom centru smešteno 21 tražilaca azila, dok je 11 ostalih lica smešteno u privatnom smeštaju u Lipljanu. Tražioci azila su uglavnom bili iz Irana, Libije, Palestine i Avganistana. NMST je razgovarao sa nekoliko tražioca azila koji su bili smešteni u ovom Centru. **NMST nije primio žalbe zbog zlostavljanja u ovom Centru.**

Prava tražilaca azila prema Zakonu br. 06/L-026 o azilu

5. Član 26. Zakona br. 06/L-026 o azilu, definisao je prava tražioca azila: da ostanu u Republici Kosovo, da imaju osnovne životne uslove, zdravstvenu zaštitu, osnovnu socijalnu pomoć, besplatnu pravnu pomoć, pravo na obrazovanje dece azilanata, pravo na slobodu misli i veroispovesti, pravo na zaposlenje i pravo na stručno usavršavanje.
6. Tokom posete realizovane dana 12. marta 2018. godine Centru za tražioce azila, NMST je primio žalbu jedne porodice koja je smeštena u ovom Centru. Njihova žalba se odnosila na socijalnu pomoć, koja se, prema njihovim tvrdnjama, ne sprovodi pravilno, a kurs na albanskom jeziku nije održan od trenutka kada su oni smešteni u ovaj centar.

¹ Uredba (MUP) br. 02/2014 za funkcionisanje centra za tražioce azila, član 1.

² Uredba (MUP) br. 02/2014 za funkcionisanje centra za tražioce azila, član 2.

7. NMST napominje da član 41 Zakona br. 06/L-026 izričito navodi da u svrhu integracije u društvo: „... licima sa statusom izbeglice i licima pod dodatnom zaštitom će se omogućiti učenje istorije, jezika i kulture Republici Kosovu.”
8. NMST napominje da član 28 Zakona br. 06/L-026 izričito navodi da „Podnosioci zahteva imaju pravo na smeštaj, hranu i odeću pruženim u robi, finansijskoj pomoći ili u kombinaciji tri mogućnosti, kao i na finansijsku pomoć za svakodnevne troškove.” Dalje, član 37 propisuje: „Lica sa izbegličkim statusom i lica sa statusom dodatne zaštite imaju pravo na neophodnu socijalnu pomoć pod istim uslovima kao i državljani Republike Kosova.”
9. Dana 25. aprila 2018. godine, u vezi sa gore pomenutim zahtevima azilanata, NMST je stupio u kontakt sa šefom Centra za tražioce azila, koji ga je obavestio da im je socijalna pomoć data, nadoknađujući i prethodne mesece, dok je kurs na albanskom jeziku počeo je da se održava od 27. marta 2018. godine.

Garancije protiv zlostavljanja

10. Član 5 Uredbe izričito navodi: „Zvaničnicima Centra je zabranjeno diskriminisati i vređati dostojanstvo azilanata, zbog rase, vere, pol, nacionalnosti, pripadnosti određenoj društvenoj grupi ili političkog mišljenja.” Takođe član 5, stav 2 iste Uredbe propisuje: „Nijedan azilant ne sme biti podvrgnut mučenju, nečovečnom ili ponižavajućem postupanju.” Član 6.3 Uredbe propisuje obavezu službenika Centra koji treba da obavesti tražioca azila u vezi sa pravima i obavezama, kao i o postupku azila, uključujući mogućnost dobijanja besplatne pravne pomoći i mogućnost kontakta sa predstavnicima UNHCR-a ili drugim organizacijama, koja se bave zaštitom prava izbeglica, u njegovom jeziku ili na jeziku koji razume.
11. NMST je obavешten da se azilanti informišu o njihovim pravima na različitim jezicima, putem nalepnica i brošura. Centru je takođe dostupna lista prevodilaca MUP-a. Besplatnu pravnu pomoć, ali u mnogim slučajevima i prevod, obezbeđuje nevladina organizacija CRPK (Civil Rights Program Kosovo). **NMST nije primio ni jednu žalbu od podnosioca žalbi u vezi sa nepoštovanjem gore pomenutih prava.**
12. Takođe, NMST je primetio da u svim hodnicima Centra rade sigurnosne kamere, što predstavlja dodatnu garanciju protiv zlostavljanja.³

Materijalni uslovi

13. Tokom posete Centru za tražioce azila, NMST je posetio prostorije u kojima su se smestili azilanti, kao što su sobe za intervju, spavaće sobe, porodične sobe, sobe namenjene za aktivnosti za odrasle i decu, koje su bile opremljene TV, biblioteka, koja je opremljena malim brojem knjiga, igralište za decu koje je opremljeno igračkama, sobu u kojoj se mogu ostvariti verski obredi, kuhinja, koja je kompletirana nameštajem i perionica koja je opremljena dovoljno za kapacitet Centra.
14. Sve sobe pružaju pristojan smeštaj, grejanje, čistoću i dovoljno prirodnog osvetljenja. Centar ima odgovarajuća kupatila i toplu vodu bez prekida, u kojima se smešteni azilanti mogu tuširati koliko god budu želeli. Takođe, u dvorištu Centra je igralište za

³ Pogledajte standarde Evropskog komiteta za prevenciju torture i izveštaj o poseti Irskoj 2010. godine.

decu. Uopšte, NMST smatra da Centar ispunjava sve uslove za smeštaj tražilaca azila.

Hrana

15. Zakon o azilu i Uredba propisuju pravo azilanata na hranu. NMST je obavešten da se azilantima u Centru u toku dana pružaju tri obroka, dok se za azilante koji pate od bolesti kao što je dijabetes obezbeđuje hrana u saglasnosti sa lekarskim izveštajem. NMST je primetio da Centar poseduje kuhinju sa pratećom opremom koja je bila u dobrom i čistom stanju.
16. NMST je primio žalbe od lica koja traže azil, da je hrana koja im se pruža po kvalitetu slaba i da se služi hladna. Takođe primljene su žalbe u vezi sa rasporedom posluživanja večere.
17. Prema direktoratu, ovaj problem će biti rešen tako da će šef kuhinje u centru poslužiti azilante hranom, a ne kompanija koja snabdeva centar hranom.

Zdravstvena zaštita

18. NMST je obavešten da medicinske usluge strancima u ovom centru pružaj Centar za porodičnu medicinu i Univerzitetski klinički centar.
19. Član 9 Uredbe (Lekarski pregled) izričito navodi da profesionalno medicinsko osoblje obavlja opšti lekarski pregled azilanata nakon njihovog dolaska u Centru. Uredba dalje predviđa da svim azilantima preko 5 godina starosnog doba treba da se uradi test tuberkuloze i u prilog tome treba da im se uradi rentgen pluća.
20. Dalje, prema Uredbi, azilanti sa mentalnim ili fizičkim invaliditetom imaju pravo na lečenje i savetovanje. Direktor Centra je 12. marta 2018. godine obavestio NMST da Centar ima prostora za pružanje medicinskih usluga i da će angažovati odgovarajuće medicinsko osoblje kako bi Centar imao sopstvenu medicinsku uslugu.
21. NMST je obavešten da u trenutku kada se azilant smesti u centru, prvo mu se uradi rentgen pluća, obavljaju se laboratorijski testovi i opšti lekarski pregled. Troškove za lekove pokriva MUP. NMST je primetio da su svi podaci u vezi medicinskim uslugama koje su pružene azilantima evidentiraju se u njegovom ličnom dosijeu.

Deca

22. Tokom posete Centru, NMST je obavešten da jedna porodica koja traži azil, a koja je bila smeštena u ovom centru, imala jedno dete od 11 godina.
23. Član 13 Uredbe propisuje da se prilikom implementacije ove Uredbe treba uzeti u obzir najbolji interes deteta. Shodno ove Uredbe, deci koja su bila žrtve bilo kakvog oblika zlostavljanja, zanemarivanja, iskorišćavanja, mučenja ili okrutnog i nehumanog postupanja ili koji su patili od oružanih sukoba pružiće se odgovarajuće usluge lečenja i savetovanje kada je to potrebno. Takođe, deci koja su smeštena u Centru će biti obezbeđen pristup zabavnim aktivnostima i igrama u skladu sa njihovim godinama. NMST primetio je da postoji igralište za decu u zgradi, ali i u dvorištu Centra.

24. Tokom posete, NMST je obavešten da aktuelno u Centru nema dece bez pratnje, i dece identifikovane žrtve nasilja i torture.

Disciplinske mere

25. Član 45 Uredbe propisuje disciplinske mere koje se mogu izreći tražiocima azila, ukoliko ne primene uputstva navedene u ovoj uredbi, a to su: odbijanje dozvole za izlazak, ograničenje pristupa TV ili Internetu. Ukoliko bilo ko od azilanata smeštenih u Centru ispoljava nasilje ili agresivno ponašanje, čime ugrožava red i bezbednost u Centru, isti se može smestiti u posebne prostorije Centra i slučaj se odmah upućuje nadležnim organima (policiji).

Procedure prijema

26. Član 6 Uredbe propisuje da Departman za državljanstvo, azil i migracije (DDAM) u okviru MUP-a, na osnovu relevantnih dokumenata, odlučuje da li pojedinac treba da se smesti u Centru ili na nekom drugom mestu. Centar putem prijave potvrđuje da je tražilac azila smešten, i ista se prilaže dosijeu tražioca azila. Posle toga, tražilac azila se obaveštava o pravima i obavezama, obavlja se njegova kontrola i lekarski pregled.

Postupak za podnošenje žalbi

27. Pitanje podnošenja žalbi regulisano je članom 19. Uredbe, kojim se propisuje da tražilac azila ima pravo da podnese žalbu rukovodiocu u vezi sa uslovima prijema i tretiranja od strane zvaničnika Centra. Žalba se zatim prosledi Departmanu za državljanstvo, azil i migraciju (DDAM) u okviru MUP-a u roku od 7 dana.
28. NMST primetio je da se na raspolaganju azilanata u Centru nalazi jedna kutija za žalbe koju je postavio Centar.
29. Na osnovu nalaza i postignutih konstatacija tokom posete, u skladu sa članom 135, stav 3 Ustava Republike Kosovo i člana 16 stav 4 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu, Ombudsman preporučuje:

Ministarstvu unutrašnjih poslova

- **Da se prilagodite raspored hrane u skladu sa potrebama tražilaca azila, posebno kada se služe večeri.**
- **Da se obavesti NMST Ombudsmana o stanju u pogledu pružanja socijalne pomoći u skladu sa Zakonom o azilu.**
- **Da se obavesti NMST Ombudsmana o napretku kursa na albanskom jeziku i drugim aspektima integracije u društvo u Republici Kosovo.**

U skladu sa članom 132, stav 3 Ustava Republike Kosovo („Bilo koji drugi organ ili institucija, koja sprovodi legitimnu vlast u Republici Kosovo je dužna da odgovori na zahteve Ombudsmana i da mu/joj predstavi sva dokumenta i informacije koje su od njega zatražena u saglasnosti sa zakonom“) i člana 28 Zakona br. 05/L-019 o Ombudsmanu („Autoriteti, kojima je Ombudsman uputio preporuke, zahtev ili predlog za preduzimanje konkretnih mera, [...] treba da odgovore u roku od trideset

(30) dana. Odgovor treba da sadrži razloge u pisanoj formi o preduzetim radnjama u vezi navedenog pitanja“), ljubazno vas molimo da nas informišete o radnjama koje ćete preduzeti u vezi sa ovim pitanjem.

S poštovanjem,

Hilmi Jashari
Ombudsman